

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A.1 α 1. Λ

2. Σ

3. Σ

4. Λ

5. Σ

A.1 β

1. Λ «Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα.»

2. Σ «Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν»

3. Σ «Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι»

4. Λ «Τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν»

5. Σ «καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται»

B.1

Σύμφωνα με το μύθο οι θεοί έπλασαν τα ζώα ως προς την εξωτερική τους μορφή και έδωσαν εντολή στους δύο Τιτάνες να τα εφοδιάσουν με τα κατάλληλα εφόδια. Η διαδικασία διανομής των ιδιοτήτων δεν έγινε όπως ταίριαζε στα ονόματα και τους χαρακτήρες των δύο Τιτάνων. Κανονικά ο Προμηθέας, ο οποίος είναι προνοητικός, έπρεπε να κάνει τη μοιρασιά και ο Επιμηθέας να επιβλέπει το έργο του. Η σημασία της αλλαγής ρόλων μεταξύ Επιμηθέα και Προμηθέα είναι καταλυτική για την εξέλιξη του μύθου, αφού ο Επιμηθέας, αναλαμβάνοντας έναν ρόλο που δεν του αρμόζει, θα κάνει λάθος και θα αφήσει χωρίς εφόδια το ανθρώπινο γένος. Τότε θα αναγκαστεί να παρέμβει ο Προμηθέας και να κλέψει τα δώρα των θεών, τις τεχνικές γνώσεις και τη φωτιά.

Στην αρχή του μύθου, ο Επιμηθέας παρουσιάζεται να εξαντλεί όλα τα εφόδια στα ζώα, για τα οποία υπήρξε ιδιαίτερα ευρηματικός και αποτελεσματικός, αφού πέτυχε την εξισορρόπηση και τη διαίωσιση κάθε είδους («τά μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα»), επιδεικνύοντας σύνεση και δικαιοσύνη. Ο Πρωταγόρας εξηγεί τελολογικά τον «νόμο της αναπλήρωσης» στη φύση, με τη μυθική μορφή του Επιμηθέα, αφού σύμφωνα με τους βιολογικούς νόμους κάθε ζώο έχει εφοδιαστεί με τα αναγκαία μέσα επιβίωσης, αυτοσυντήρησης και διαίωσισης του είδους του.

Στη συνέχεια, βέβαια, αποδεικνύεται και η αρνητική πτυχή του χαρακτήρα του, όπως αυτός προκύπτει και από την ετυμολογία του ονόματός του: είναι αυτός που σκέφτεται μετά την εκτέλεση μιας ενέργειας και βρίσκεται αντιμέτωπος με τις συνέπειές της [ἐπί (= μετά) + μῆδος (= σκέψη)]. Είναι «άμαρτίνοος» ή «ὀψίνοος». Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να τον χαρακτηρίσουμε **αστόχαστο, απερισκεπτο, επιπόλαιο, παρορμητικό** γιατί αφήνει τον άνθρωπο εντελώς αβοήθητο και ανυπεράσπιστο («ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα, λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος»). Συγκεκριμένα, ο φυσικός του εξοπλισμός ήταν εντελώς ανεπαρκής («γυμνός, ἀνυπόδητος, ἀστρωτος, ἄοπλος»). Η απρονοησία και η πνευματική κατωτερότητά του τονίζεται με το σχήμα μείωσης και λιτότητας: «οὐδὲ πᾶν τι» αντί «ἐλάχιστα». Αξίζει να επισημανθεί, βέβαια, ότι ο Επιμηθέας συνειδητοποιώντας το λάθος του βρίσκεται σε αδιέξοδο («ἠπόρει ὅτι χρήσαιτο», «Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ») και αγωνιά για την τύχη του ανθρώπου καθώς οι ελλείψεις του είναι εμφανείς.

B.2

Η φράση «**έντεχνος σοφία**» δηλώνει τη σοφία που εμπειριέχει και σχετίζεται με την τέχνη. Είναι οι δεξιότητες και η εμπειρία σε μια τέχνη (αρχιτεκτονική, μεταλλουργία, ιατρική κ.α) και δεν έχει να κάνει με τις θεωρητικές γνώσεις όπως η φιλοσοφία και η γνώση των επιστημών. Χάρη σ' αυτό το δώρο του Προμηθέα ο άνθρωπος απέκτησε τεχνικές γνώσεις (κατασκευαστική ικανότητα) για να ικανοποιήσει υλικές και βιοτικές του ανάγκες. Αποτελούν τη βάση του υλικοτεχνικού πολιτισμού και περιλαμβάνουν τόσο τις πρακτικές όσο και τις καλές τέχνες. Η **πολιτική τέχνη** είναι η τέχνη για την οργάνωση της πολιτείας και περιλαμβάνει ηθικές ιδιότητες όπως δικαιοσύνη, σωφροσύνη, σεβασμός κ.α

Αρχικά τόσο η «έντεχνος σοφία» όσο και η πολιτική τέχνη βρίσκονται στα χέρια των θεών, στοιχείο που υποδηλώνει τη **μεγάλη τους αξία** σε αντιδιαστολή με τα εφόδια που έλαβαν τα ζώα που δεν είχαν θεϊκή προέλευση. Πιο συγκεκριμένα οι τεχνικές γνώσεις μαζί με τη φωτιά φυλάσσονται στο κοινό οίκημα της Αθηνάς και του Ηφαίστου («**τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἶκημα τὸ κοινόν**»). Η απουσία φύλαξης, σύμφωνα με το μύθο, καθιστά εφικτή την πρόσβαση στο χώρο και την κλοπή αυτών των ιδιοτήτων από τον Προμηθέα («**λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας ... δίδωσιν ἀνθρώπῳ**»). Κάτι που κρίνεται απαραίτητο για την αναπλήρωση της φυσικής ἐνδεΐας του ανθρώπου με την ανάπτυξη υλικοτεχνικού πολιτισμού.

Στο αρχικό σχέδιο του Προμηθέα ήταν και η κλοπή της πολιτικής τέχνης από το Δία, όμως αφενός τα χρονικά περιθώρια είχαν στενέψει («**οὐκέτι ἐνεχώρει**»), αφετέρου δεν ήταν εύκολο να πλησιάσει στην ακρόπολη, την κατοικία του βασιλιά των θεών. Ο χώρος φυλασσόταν από φοβερούς φύλακες («**πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φύλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν**»). Σύμφωνα με τη μυθολογία, οι φρουροί αυτοί ήταν το Κράτος, που ήταν η προσωποποίηση της σωματικής δύναμης, και η Βία, που ήταν η προσωποποίηση της επιβολής. Η πολύ καλή φύλαξη της πολιτικής τέχνης συμβολίζει τη δυσκολία απόκτησής της και τις επίπονες προσπάθειες του ανθρώπου για πολιτική οργάνωση. Επιπλέον το γεγονός ότι η πολιτική τέχνη ανήκε στο Δία, τον ανώτερο από όλους τους θεούς, υποδεικνύει τη **μεγάλη της αξία**. Τέλος, η δίκη («**κλοπῆς δίκη μετῆλθεν**») και η επακόλουθη αυστηρή τιμωρία του Προμηθέα από το Δία δηλώνει

μεν τον επονείδιστο χαρακτήρα της πράξης της κλοπής αλλά και τη σημασία της πολιτικής αρετής για το ανθρώπινο γένος.

B.3

- α. Σωστό
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

B.4

είμαρμένη- μερίδιο
έξιέναι- εισιτήριο
ἔσχε- σχήμα
κλέπει- κλεψύδρα
λαθών- λήθη

B.5

Και στα δύο κείμενα διαφαίνεται η προσφορά του Προμηθέα στο ανθρώπινο γένος με καταλυτικής σημασίας αποτελέσματα για την πορεία και την εξέλιξη του.

Στο πρωτότυπο κείμενο ο Προμηθέας παρουσιάζεται από τον Πρωταγόρα να βρίσκεται σε αδιέξοδο αναζητώντας λύση για την επιβίωση του ανθρώπου («**Απορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὖροι,**»). Ως φιλόανθρωπος θεός πράττει ανιδιοτελώς και προσφέρει τις τεχνικές γνώσεις και τη φωτιά στους ανθρώπους, χωρίς να περιμένει ανταπόδοση. Απόλυτα συνειδητοποιημένος για το εγχείρημά του, παράτολμος και ριψοκίνδυνος («**λαθῶν εἰσέρχεται**») πραγματοποιεί την είσοδό του στο ὄμημα των θεών. Επιπλέον μπορεί να χαρακτηριστεί ως ευρηματικός και αποτελεσματικός εφόσον παρείχε στον άνθρωπο τις ιδιότητες εκείνες που εξασφάλισαν την ευπορία του. Πρόκειται συνεπώς για τον σωτήρα του ανθρώπινου γένους αψηφώντας τις επιπτώσεις της ενέργειάς του («**κλοπῆς δίκη μετήλθεν**»). Ο χαρακτήρας αυτός του Προμηθέα προβάλλεται στα πλαίσια του μύθου με περιγραφικό τρόπο, σε τριτοπρόσωπη αφήγηση.

Στο απόσπασμα από τον Αισχύλο ο ίδιος ο Προμηθέας αφηγείται σε α' πρόσωπο αναλυτικά τις δωρεές του στον άνθρωπο (ιατρική, μαντική, μεταλλουργία, κατασκευαστικές τέχνες

γενικότερα) για να τονίσει το μέγεθος της προσφοράς του. Στο πλαίσιο της ποιητικής αφήγησης με τρόπο εμφαντικό χρησιμοποιώντας ρητορική ερώτηση («ποιος άλλος θα /λεγε πως τους το έδειξε πριν από μένα;»), με πρόταση χωρίς οήμα («Να το έργο μου.») και με προστακτική έγκλιση («μάθε») προβάλλει τον χαρακτήρα του προσδίδοντας αμεσότητα και ζωντάνια στον λόγο του. Έτσι, θα τον χαρακτηρίζαμε επινοητικό, ευσηματικό και φιλόανθρωπο, από την άλλη, όμως, τον διακρίνει έπαρση και φιλαυτία, καθώς αποδίδει τη σωτηρία και την εξέλιξη του ανθρώπου αποκλειστικά στην δική του προσφορά («όλες οι τέχνες οι ανθρώπινες είναι δωρεές του Προμηθέα»).

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Εγώ είμαι απλός άνθρωπος, όμως γνωρίζω ότι το καλύτερο είναι να διδάσκεται (πρώτα) κανείς το σωστό με βάση τη δική του φύση, και δεύτερον (να διδάσκεται) περισσότερο από όσους γνωρίζουν αληθινά κάτι σωστό παρά από όσους κατέχουν την τέχνη της εξαπάτησης. Ίσως λοιπόν δεν μιλά με λόγια σαν των σοφιστών γιατί δεν επιδιώκω αυτό.

Γ2.

Ο Ξενοφών στο συγκεκριμένο απόσπασμα διατυπώνει επικρίσεις εναντίον των σοφιστών ως προς την επίδρασή τους στους νέους. Ειδικότερα, κατηγορεί τους σύγχρονους σοφιστές ότι δεν έκαναν ούτε έναν άνδρα ενάρετο ούτε προσφέρουν συγγράμματα χάρη στα οποία οι νέοι γίνονται ενάρετοι, αλλά έχουν γράψει πολλά συγγράμματα για ανούσια ζητήματα, εξαιτίας των οποίων οι νέοι κυριεύονται από άσκοπες απολαύσεις και δεν χαρακτηρίζονται από αρετή. Επιπλέον, όσοι ελπίζουν ότι θα μάθουν κάτι από τα συγγράμματα των σοφιστών αφενός χάνουν άδικα τον χρόνο τους, αφετέρου εμποδίζονται από το να μάθουν άλλα χρήσιμα πράγματα,

ενώ διδάσκονται άχρηστα. Επίσης, ο συγγραφέας μέμφεται τους σοφιστές, επειδή εκφράζουν με τρόπο εξεζητημένο όσα γράφουν, ενώ πουθενά δεν υπάρχουν σωστές απόψεις τους με τις οποίες εκπαιδεύονται οι νεώτεροι ώστε να γίνουν ενάρετοι.

Γ3.

α. άνδρα: άνδρας

γράμματα: γράμμα

όντιν': ούστινας

ών : ού

β. έωράκαμεν: ίδωμεν

έποίησαν: ποιήσωσι

παρέχονται: παράσχωσι

Γ4.

α. ει έχοιεν: υπόθεση

ούκ άν παιδεύσειε: απόδοση

υποθετικός λόγος της απλής σκέψης του λέγοντος

προσδοκώμενο: εάν έχωσι(ν) - ού παιδεύσει

β. παθητική σύνταξη και αττική (σύνταξη)

αυτοί πολλά γεγράφασι(ν)